

Michał Kokowski

Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN
Prace Komisji Historii Nauki PAU / *Studia Historiae Scientiarum*
(redaktor naczelny)
Inicjatywa Obywatelska Instytutów PAN
michal.kokowski@gmail.com

**Komentarz na temat kryteriów i trybu
oceny czasopism naukowych przedstawionych
w Projekcie z dnia 6 czerwca 2016 r.
„Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa
Wyższego z dnia ... 2016 r.
w sprawie przyznawania kategorii naukowej
jednostkom naukowym”
oraz postulowane zmiany zapisów**

Streszczenie

Artykuł omawia kryteria i tryb oceny parametrycznej czasopism naukowych według *Projektu z dnia 6 czerwca 2016 r. „Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym”* oraz postulowane zmiany zapisów.

INFORMACJA O PUBLIKACJI		e-ISSN 2543-702X ISSN 2451-3202		 BRYLANTOWY MODEL OTWARTEGO DOSTĘPU
CYTOWANIE KOKOWSKI Michał 2016: Komentarz na temat kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych przedstawionych w Projekcie z dnia 6 czerwca 2016 r. „Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym” oraz postulowane zmiany zapisów. <i>Studia Historiae Scientiarum</i> 15, ss. 23–43. DOI: 10.4467/23921749SHS.16.003.6146 Dostęp online: http://pau.krakow.pl/SHS/shs-15-2016-3.pdf				
OTRZYMANO: 04.07.2015 ZAAKCEPTOWANO: 06.10.2016 OPUBLIKOWANO ONLINE: 24.11.2016		POLITYKA ARCHIWIZOWANIA Green SHERPA / RoMEO Colour	LICENCJA 	
WWW	http://pau.krakow.pl/Studia-Historiae-Scientiarum/ http://ejournals.eu/Studia-Historiae-Scientiarum			

2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym”, wskazuje poważne wady natury legislacyjnej i naukowoznawczej (w tym bibliometrycznej) tego projektu oraz postuluje istotną nowelizację treści przepisów tego rozporządzenia.

Słowa kluczowe: *Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego • legislacja • projekt rozporządzenia • ocena parametryczna czasopism naukowych • bibliometria • naukoznawstwo • rozwijanie czasopism naukowych • otwarta nauka • lobby wielkich wydawców*

Comment on the evaluation procedure of scientific journals presented in the Bill of 6 June 2016 by the Polish Minister of Science and Higher Education Proposed changes

Abstract

The article discusses the criteria and procedure for the parametric evaluation of scientific journals according to the *Bill of 6 June 2016 of the “Directive of the Minister of Science and Higher Education, Republic of Poland, dated ... 2016 concerning the process of granting academic categories to scientific institutions”*. It indicates serious legislative flaws as well as flaws concerning the science of science (including bibliometrics) in the Bill and proposes significant amendments to the provisions of this Directive. It indicates serious flaws of this Bill regarding legislation, the science of science (including bibliometrics), and proposes significant amendments to the content of the provisions of this Directive.

Keywords: *Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Poland • legislation • bill • parametric evaluation of scientific journals • bibliometrics • science of science • developing scientific journals • open access • lobby of large publishers*

1. Uwagi wstępne

Niniejszy dokument ma następującą strukturę:

- a) cytowane są sformułowania *Projektu z dnia 6 czerwca 2016 r...* (zob. MNiSW [2016b](#); dalej cyt.: *Projekt... 2016*); fragmenty tego *Projektu...* wymagające większej uwagi zaznaczone są czcionką w kolorze czerwonym;
- b) dodane są komentarze i uwagi autora niniejszego pisma (w części pt. „Komentarz”);
- c) podane są propozycje zmian w *Projekcie z dnia 6 czerwca 2016 r. ...* (w części pt. „Postulowany zmiany”), zaznaczone czcionką w kolorze niebieskim;
- d) na końcu tekstu dołączona jest Bibliografia.

Informacje na temat kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych określone są w *Projekcie...* w paragrafie 22 ([2016](#), ss. 12–14), „Uzasadnieniu” (*Projekt... 2016*, ss. 137–138) oraz w *Załączniku nr 4 „Kryteria i tryb oceny czasopism naukowych zamieszczanych w Części B Wykazu czasopism naukowych oraz sposób ustalania liczby punktów przyznawanych za publikacje naukowe w czasopismach naukowych”* (*Projekt... 2016*, ss. 62–67).

2. Uwagi na temat treści paragrafu 22 (ss. 12–14) i treści „Uzasadnienia” (ss. 137–138)

Projekt... ([2016](#)), ss. 12–14:

„§ 22. 1. Dla celów kompleksowej oceny minister ustala wykaz czasopism naukowych złożony z:

1) części A – zawierającej tytuły czasopism naukowych posiadających współczynnik wpływu, znajdujących się w wiodących, indeksowanych, międzynarodowych bazach czasopism naukowych o największym zasięgu,

2) części B – zawierającej tytuły krajowych czasopism naukowych, niezamieszczonych w części A albo C, których wydawcy działają zgodnie z ustawą z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. poz. 24, z późn. zm.²⁾),

3) części C – zawierającej tytuły czasopism naukowych niezamieszczonych w części A, znajdujących się w indeksowanych, międzynarodowych bazach czasopism nauko-

wych o znacznym zasięgu – wraz z liczbą punktów przyznawanych za publikacje naukowe w tych czasopismach.

2. Czasopisma naukowe zamieszcza się w poszczególnych częściach wykazu czasopism naukowych na podstawie wyników ich oceny przeprowadzanej nie rzadziej niż co 2 lata.

3. Minister ogłasza komunikat o terminie przeprowadzenia oceny czasopism naukowych w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra.

4. Do oceny czasopism naukowych minister powołuje zespół, o którym mowa w art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy.

5. Zespół dokonuje wyboru baz stanowiących podstawę do zamieszczenia czasopisma naukowego w części A albo C wykazu czasopism naukowych, biorąc pod uwagę:

- 1) liczbę czasopism ujętych w bazie;
- 2) rangę bazy w międzynarodowym środowisku naukowym;

3) sposób kwalifikowania czasopism naukowych do umieszczenia w bazie;

4) wskaźniki bibliometryczne określone dla czasopism naukowych ujętych w bazie.

6. Zespół przedstawia ministrowi:

- 1) proponowane katalogi:

a) baz, o których mowa w ust. 1 pkt 1, stanowiących podstawę do zamieszczenia czasopism naukowych w części A wykazu czasopism naukowych,

b) baz, o których mowa w ust. 1 pkt 3, stanowiących podstawę do zamieszczenia czasopism naukowych w części C wykazu czasopism naukowych

– wraz z uzasadnieniem;

2) proponowaną maksymalną i minimalną liczbę punktów za publikacje naukowe w czasopismach naukowych zamieszczonych w części A, B albo C wykazu czasopism naukowych.

7. Po zasięgnięciu opinii Komitetu minister ogłasza, w formie komunikatu, w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra, katalogi baz, o których

mowa w ust. 6 pkt 1, oraz maksymalne i minimalne liczby punktów, o których mowa w ust. 6 pkt 2.

8. Kryteria i tryb oceny czasopism naukowych zamieszczanych w części B wykazu czasopism naukowych oraz sposób ustalania liczby punktów przyznawanych za publikacje naukowe w czasopismach naukowych określa załącznik nr 4 do rozporządzenia.

9. Na podstawie dokonanej oceny zespół przedstawia ministrowi propozycje czasopism naukowych do zamieszczenia w poszczególnych częściach wykazu czasopism naukowych wraz z liczbą punktów przyznawanych za publikacje naukowe w tych czasopismach.

10. Proces oceny czasopism naukowych jest rejestrowany w systemie.

11. Minister ogłasza, w formie komunikatu, w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra, wykaz czasopism naukowych oraz okres jego stosowania do celów kompleksowej oceny.”

Projekt... (2016), „Uzasadnienie”, ss. 137–138:

„Jednym z elementów kompleksowej oceny są publikacje naukowe pracowników jednostki w renomowanych czasopismach naukowych. W celu zapewnienia jednolitej oceny publikacji naukowych minister będzie ogłaszał, w formie komunikatu, w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra wykaz wybranych czasopism naukowych wraz z liczbą punktów przyznawanych w procesie kompleksowej oceny za publikacje naukowe zamieszczone w tych czasopismach.

Wykaz będzie się składał z:

- 1) części A – zawierającej tytuły czasopism naukowych posiadających współczynnik wpływu, znajdujących się w wiodących, indeksowanych, międzynarodowych bazach czasopism naukowych o największym zasięgu,
- 2) części B – zawierającej tytuły krajowych czasopism naukowych, niezamieszczonych w części A albo C, których

wydawcy działają zgodnie z ustawą z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. poz. 24, z późn. zm.), 3) części C – zawierającej tytuły czasopism naukowych niezamieszczonych w części A, znajdujących się w indeksowanych, międzynarodowych bazach czasopism naukowych o znacznym zasięgu

– wraz z liczbą punktów przyznawanych za publikacje naukowe w tych czasopismach.

Ocena czasopism naukowych będzie przeprowadzana nie rzadziej niż co dwa lata, a jej kryteria i tryb zamieszczania czasopism w części B wykazu zostały określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia.”

Komentarz:

Proces rozwijania czasopism naukowych będzie mógł w Polsce przebiegać pomyślnie, jeżeli MNiSW opracuje szczegółowy projekt modelu oceny parametrycznej czasopism *z właściwym wyprzedzeniem czasowym – co najmniej pół roku przed wejściem w życie projektu, definiującego zasady oceny czasopism w okresie następnych lat, a nie lat już lat minionych*. Ponadto projekt taki powinien być poddany wnikliwym konsultacjom społecznym, co wpływa na termin przygotowania projektu opisującego założenia takiego modelu, wydłużając go o co najmniej 3 dodatkowe miesiące.

Tymczasem projekt można konsultować tylko przez miesiąc (od 8.06.2016 do 7.07.2016 – zob. MNiSW [2016a](#)), ma on obowiązywać już z dniem 1 stycznia 2017 roku (nie ustalono żadnych terminów przejściowych) i stanowić podstawę przeprowadzenia w 2017 roku oceny czasopism naukowych opublikowanych w dwóch poprzednich latach (2015 i 2016). To poważne wady prawne projektu, gdyż nie można ustanawiać zasad jakichkolwiek ocen działalności instytucji – w tym przypadku oceny parametrycznej czasopism naukowych – z mocą wsteczną, gdyż z oczywistych względów Redakcje czasopism nie mogą dostosować się do nieznanych im zasad.

Nie są to jedyne wady tego projektu.

Projekt ten nie określa bynajmniej precyzyjnie zasad oceny czasopism naukowych, lecz tylko formułuje zarys tych zasad. Mianowicie, paragraf 22 projektu określa jedynie ogólne ramy modelu oceny, a pomija kluczowe szczegóły:

a) nie podaje terminów realizacji poszczególnych etapów oceny (zob. § 22 ust. 1, 3, 7, 8, 9, 11);

b) nie określa zasad wyboru zespołu do oceny czasopism naukowych, podając tylko ogólnikową zgodność działań z art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy [z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki] (zob. § 22 ust. 4);

c) nie wymienia nazw baz stanowiących podstawę do zamieszczenia czasopism naukowych w części A wykazu czasopism naukowych oraz baz stanowiących podstawę do zamieszczenia czasopism naukowych w części C wykazu czasopism naukowych (zob. § 22 ust. 1 pkt 1 – pkt 3, ust. 6 pkt 1a – ust. 6 pkt 1b);

d) nie podaje proponowanej maksymalnej i minimalnej liczby punktów za publikacje naukowe w czasopismach naukowych zamieszczonych w części A, B albo C wykazu czasopism naukowych (zob. § 22 ust. 6 pkt 2).

Ponadto, zadania c) – d) przekazane są specjalistycznemu zespołowi powoływanemu przez Ministra, który ma je ustalić w bliżej *nieokreślonym czasie*, zapewne *w trybie bez konsultacji społecznych*. Nie zdefiniowano też *reguł wyboru* tego zespołu. Niestety, jak uczy historia ostatnich lat, w zespołach takich z reguły nie ma ekspertów naukoznawstwa (w tym bibliometrii), choć zagadnienie oceny parametrycznej czasopism w oczywisty sposób należy do dziedziny naukoznawstwa. Natomiast znajdując w niej miejsce przedstawiciele grup lobbingowych, którzy arbitralnie – z pominięciem specjalistycznej wiedzy naukoznawczej i bibliometrycznej – ferują subiektywne wyroki, określając w nieprofesjonalny sposób maksymalne i minimalne liczby punktów za publikacje naukowe w czasopismach naukowych zamieszczonych w części A, B albo C wykazu czasopism naukowych, czego jednoznacznym wyrazem jest m.in. znacznie niższa punktacja czasopism humanistycznych i społecznych (szczególnie dotyczących kultury polskiej) w porównaniu z punktacją czasopism nauk empirycznych w modelu oceny czasopism, jaki obowiązywał w latach 2013–2014.

Jeśli zaś uwzględnimy specjalistyczną wiedzę z zakresu naukoznawstwa (w tym bibliometrii), a tego właśnie dotyczy model oceny parametrycznej czasopism naukowych, zmienia się w znaczący sposób rozumienie listy A, B, C czasopism. Mianowicie, w przypadku, gdy czasopisma zamieszczone na liście B czasopism (czyli liście czasopism

krajowych) zajmują się problematyką, w której *polscy badacze są najlepszymi ekspertami na świecie* – a jest tak w przypadku dyscyplin badających polską kulturę (chodzi m.in. o filologię polską, historię Polski, historię polskiej nauki) – maksymalna punktacja listy B czasopism nie może odbiegać od punktacji listy A czasopism, gdyż jak wiadomo ekspertom naukoznawstwa (w tym bibliometrii), fakt nieobecności polskich czasopism na liście A nie musi wcale oznaczać braku ich jakości naukowej (zob. Kokowski 2014a; 2015a, s. 30).

Gdyby zaś punktacja czasopism z listy B miała być z definicji niższa niż z listy A i C, doprowadziłoby to do stopniowego zaniku badań polskiej kultury i oznaczałoby *de facto* deprecjonowanie tej kultury, co jest przecież sprzeczne z art. 6 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz preambułą i art. 3 ust. 1 pkt. 5 *Ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim* (zob. Kokowski 2015b). W interesie Państwa jest przeciwdziałanie tego typu patologii.

Postulowane zmiany:

Należy:

a) podać terminy realizacji poszczególnych etapów oceny i zmodyfikować odpowiednio zapisy § 22 ust. 1, 3, 7, 8, 9, 11; terminy te muszą być tak ustalone, by Redakcje czasopism *miały możliwość przygotować się do zmiany zasad oceny czasopism*;

b) określić zasady wyboru zespołu do oceny czasopism naukowych (znaczącą przewagę w tej grupie powinni mieć eksperci naukoznawstwa) i zmodyfikować odpowiednio zapis § 22 ust. 4;

c) podać nazwy baz stanowiących podstawę do zamieszczenia czasopism naukowych w części A wykazu czasopism naukowych oraz baz stanowiących podstawę do zamieszczenia czasopism naukowych w części C wykazu czasopism naukowych i zmodyfikować odpowiednio zapis § 22 ust. 1 pkt 1 – pkt 3, ust. 6 pkt 1a – ust. 6 pkt 1b; do tej drugiej grupy baz należy zaliczyć bazę ERIH PLUS (a nie bazę ERIH, gdyż formalnie już nie istnieje, a czasopisma włączone do ERIH PLUS nie ustępują pod względem merytorycznym czasopismom, które włączono do ERIH).

d) określić maksymalną i minimalną liczbę punktów za publikacje naukowe w czasopismach naukowych zamieszczonych w części A, B albo C wykazu czasopism naukowych i zmodyfikować odpowiednio

zapis § 22 ust. 6 pkt 2; maksymalna punktacja listy B czasopism nie może odbiegać od punktacji listy A czasopism (gdyż fakt nieobecności polskich czasopism na liście A nie musi wcale oznaczać braku ich jakości naukowej).

3. Uwagi dotyczące Załącznika nr 4 „Kryteria i tryb oceny czasopism naukowych zamieszczanych w Części B Wykazu czasopism naukowych oraz sposób ustalania liczby punktów przyznawanych za publikacje naukowe w czasopismach naukowych”.

3.1. Projekt... (2016), s. 62

„II. CZĘŚĆ B WYKAZU CZASOPISM NAUKOWYCH
1. W części B wykazu uwzględnia się krajowe czasopisma naukowe posiadające adres redakcji lub adres wydawcy na terenie Polski, których tytuły nie znajdują się w bazach wskazanych w komunikacie ministra, o którym mowa w § 22 ust. 7 rozporządzenia, albo znajdują się w tych bazach, ale czasopismo nie posiada aktualnego współczynnika wpływu lub innych współczynników bibliometrycznych, o których mowa w § 22 ust. 5 pkt 4 rozporządzenia, **spełniające takie międzynarodowe standardy publikacji naukowych jak:**
1) **dostępność w sieci Internet (wersja elektroniczna w języku angielskim);”**

Komentarz:

Sformułowanie to można odczytać jako wprowadzenie zapisu, który doprowadzi do usunięcia z listy B tych czasopism, które nie publikują wersji angielskiej czasopisma.

Oznaczałoby to deprecjację:

a) języka polskiego, a zatem deprecjację polskich czasopism humanistycznych; zapis ten byłby sprzeczny z *Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej i Ustawą z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim* oraz wiedzą z zakresu bibliometrii, wedle której na całym świecie, a nie tylko

w Polsce, publikacje humanistyczne ukazują się z reguły w językach narodowych;

b) innych języków międzynarodowych niż angielski.

Być może jednak intencja Autorów projektu rozporządzenia jest inna, chodzi tylko o: „1) dostępność w sieci internetowej zarówno polskiej, jak i angielskiej wersji strony WWW czasopisma”.

W takim przypadku mielibyśmy do czynienia z deprecjonowaniem języków międzynarodowych z wyjątkiem języka angielskiego. Przyjęcie takiej propozycji szkodziłoby wielu dyscyplinom, które wykorzystują w komunikacji międzynarodowej inne języki kongresowe niż język angielski.

Postulowana zmiana:

„1) dostępność w sieci internetowej strony WWW czasopisma zarówno w wersji polskiej, jak i w wersji w języku kongresowym”.

3.2. Projekt... (2016), s. 62

„II. CZĘŚĆ B WYKAZU CZASOPISM NAUKOWYCH

1. W części B wykazu uwzględnia się krajowe czasopisma naukowe posiadające adres redakcji lub adres wydawcy na terenie Polski, których tytuły nie znajdują się w bazach wskazanych w komunikacie ministra, o którym mowa w § 22 ust. 7 rozporządzenia, albo znajdują się w tych bazach, ale czasopismo nie posiada aktualnego współczynnika wpływu lub innych współczynników bibliometrycznych, o których mowa w § 22 ust. 5 pkt 4 rozporządzenia, **spełniające takie międzynarodowe standardy publikacji naukowych jak:**

[...]

2) dostępność w bibliotekach zagranicznych uczelni albo innych uznanych organizacji naukowych;”

Komentarz:

Wymóg ten, w czasach Internetu i otwartego dostępu, jest archaiczny, a poza tym pomijanie kwestii otwartego dostępu w projekcie MNiSW jest swoistym kuriozum, gdyż to właśnie MNiSW wzorem Komisji UE od kilku lat popiera ten tryb publikowania prac naukowych (zob. np. Duch [2015](#)).

Jak dobrze zaś wiadomo specjalistom naukoznawstwa, przeciwko wprowadzeniu trybu otwartego dostępu od lat opowiada się lobby wielkich wydawców publikacji naukowych, czego wyrazem jest ustalenie w takich wydawnictwach zaporowych cen za możliwość publikowania artykułów i monografii naukowych w takim trybie. MNiSW powinno przeciwstawić się tej patologii w jednoznaczny sposób, promując w ocenie czasopism i monografii naukowych tryb otwartego dostępu (na wszystkich licencjach CC, włącznie z CC BY-NC-ND).

Postulowana zmiana:

„2) dostępność w bibliotekach zagranicznych uczelni albo innych uznanych organizacji naukowych **lub otwarty dostęp w sieci internetowej;**”

3.3. Projekt... (2016), ss. 63–65

„2. Czasopisma naukowe, o których mowa w ust. 1, są oceniane na podstawie wniosku o wpis czasopisma naukowego do wykazu, zwanego dalej „wnioskiem”, zawierającego następujące informacje:

[...]

17) dotyczące:

[...]

l) **nazw zagranicznych uczelni lub innych uznanych organizacji naukowych, w których bibliotekach jest dostępne czasopismo wydawane w postaci papierowej.**”

Komentarz:

Wymóg ten, w czasach Internetu i otwartego dostępu, jest archaiczny.

Postulowana zmiana:

„l) nazw zagranicznych uczelni lub innych uznanych organizacji naukowych, w których bibliotekach jest dostępne czasopismo wydawane w postaci papierowej **lub adresu wersji elektronicznej czasopisma w trybie otwartego dostępu.**”

3.4. Projekt...(2016), ss. 63–65

„2. Czasopisma naukowe, o których mowa w ust. 1, są oceniane na podstawie wniosku o wpis czasopisma naukowego do wykazu, zwanego dalej „wnioskiem”, zawierającego następujące informacje:

[...]

17) dotyczące:

[...]

n) sposobu kwalifikowania publikacji naukowych do druku w okresie 2 lat poprzedzających rok złożenia wniosku, w tym liczby:

- zgłoszonych publikacji naukowych recenzowanych przez osoby niebędące członkami rady naukowej czasopisma, niezatrudnione w redakcji czasopisma albo w podmiocie, w którym jest zatrudniony redaktor naczelny czasopisma,
- zgłoszonych publikacji naukowych recenzowanych tylko przez członków redakcji albo rady naukowej czasopisma,
- wszystkich zgłoszonych publikacji,”

Komentarz:

Warunek n), dotyczący zgłoszonych recenzowanych publikacji, zakłada podział recenzentów na dwie grupy:

- 1) „osoby niebędące członkami rady naukowej czasopisma”, „osoby niezatrudnione w redakcji czasopisma” oraz „osoby niezatrudnione w podmiocie, w którym jest zatrudniony redaktor naczelny czasopisma”;
- 2) „osoby będące członkami redakcji albo rady naukowej czasopisma”.

Należy zauważyć, że taki podział może zostać wykorzystany negatywnie w procesie oceniania czasopism poprzez pomniejszenie wartości recenzji wykonanych przez „osoby będące członkami redakcji albo rady naukowej czasopisma”.

Warto tu więc podkreślić, że w wielu krajach nie obowiązuje takie ograniczenie: to właśnie członkowie redakcji lub rady naukowej wykonują recenzje (dzieje się tak w przypadku wielu zagranicznych czasopismach uznanych w skali międzynarodowej).

Ponadto należy podkreślić, że taki podział godzi w rozwój dyscyplin naukowych, którymi zajmuje się w Polsce stosunkowo mało pracowników

i istnieje niewiele placówek zajmujących się takimi dyscyplinami, w skrajnym przypadku tylko jedna. Mianowicie podział ten prowadzi do paradoksalnej sytuacji w przypadku, gdy redaktor naczelny zatrudniony jest *w jedynej w Polsce specjalistycznej placówce naukowej* (nie jest to bynajmniej przypadek wymagowany: są takie prężnie działające placówki w Polsce): wówczas redakcja czasopisma nie będzie mogła skorzystać z wiedzy eksperckiej osób zatrudnionych w takiej placówce, co obniży jakość czasopisma, gdyż zmaleje jakość wiedzy eksperckiej powoływanych recenzentów.

Należy też zwrócić uwagę na następującą kwestię terminologiczno-prawną. Otóż w Polsce bardzo często zdarza się, że członkowie redakcji czasopisma naukowego należą do „osób niezatrudnionych w redakcji czasopisma” (gdyż nie pobierają żadnego wynagrodzenia za wykonywaną pracę). Dlatego należy zastąpić wyrażenie „osoby niezatrudnione w redakcji czasopisma”, poprzez ogólniejsze wyrażenie: „osoby niebędące członkami redakcji czasopisma”.

Postulowana zmiana:

Mając na względzie standardy międzynarodowe, należy równoprawnie traktować recenzje eksperckie niezależnie od tego, do jakiej grupy osób należą recenzenci: „osób będących lub niebędących członkami rady naukowej czasopisma”, „osób będących lub niebędących członkami redakcji czasopisma”, „osób zatrudnionych lub niezatrudnionych w podmiocie, w którym jest zatrudniony redaktor naczelny czasopisma”.

3.5. Projekt... (2016), s. 66

„7. W pierwszym etapie dokonuje się oceny czasopism naukowych, o których mowa w ust. 1, według następujących kryteriów:

[...]

4) afiliowanie w tej samej jednostce nie więcej niż 30% publikacji naukowych”.

Komentarz:

Kryterium 4. nie ma żadnego merytorycznego uzasadnienia, gdyż:
a) może się zdarzyć, że taką jednostką naukową mogłaby być placówka o najwyższej jakości, zajmująca się taką problematyką w Polsce czy za

granicą; b) kryterium to nie ma też związku z jakością publikacji i jakością czasopisma; c) kryterium to godzi w rozwój dyscyplin naukowych, którymi zajmuje się w Polsce stosunkowo mało pracowników naukowych i istnieje niewiele placówek naukowych zajmujących się takimi dyscyplinami (w skrajnym przypadku tylko jedna).

Równie nieuzasadnionym kryterium jak „afiliowanie w tej samej jednostce nie więcej niż 30% publikacji naukowych” byłoby np. kryterium określające parytet autorów publikacji determinowany przez płeć lub wiek.

Postulowana zmiana:

Usunięcie kryterium 4.

3.6. Projekt... (2016), ss. 66–67

„8. Do drugiego etapu oceny są kwalifikowane czasopisma naukowe spełniające kryteria określone w ust. 7. W drugim etapie oceny dokonuje się według następujących kryteriów: 1) umiędzynarodowienie czasopisma naukowego określane jako udział:

- a) autorów publikacji naukowych, zatrudnionych w zagranicznych jednostkach w liczbie wszystkich autorów publikacji naukowych,
 - b) recenzentów zatrudnionych w zagranicznych jednostkach w liczbie wszystkich recenzentów,
 - c) członków redakcji i rady naukowej czasopisma zatrudnionych w zagranicznych jednostkach w liczbie wszystkich członków redakcji i rady naukowej
- wynoszący co najmniej 30%;”

Komentarz:

Ustalenie jednakowego progu dla wszystkich dziedzin nauki jest sprzeczne z wiedzą bibliometryczną; dla nauk humanistycznych i społecznych oraz nauk o sztuce i twórczości artystycznej taki próg powinien mieć wartość 10%.

Postulowana zmiana:

Modyfikacja treści fragmentu paragrafu 8:

„– wynoszący w grupie nauk o życiu i grupie nauk ścisłych i inżynierskich co najmniej 30%, a w grupie nauk humanistycznych i społecznych oraz grupie nauk o sztuce i twórczości artystycznej co najmniej 10%,”

3.7. Projekt... (2016), ss. 66–67

„8. Do drugiego etapu oceny są kwalifikowane czasopisma naukowe spełniające kryteria określone w ust. 7. W drugim etapie oceny dokonuje się według następujących kryteriów: [...]

„2) znaczenie czasopisma naukowego na arenie międzynarodowej ustalane na podstawie:

a) liczby cytowań publikacji naukowych w czasopiśmie określonej w oparciu o dane zgromadzone w bazach czasopism naukowych wskazanych w komunikacie ministra, o którym mowa w § 22 ust. 7 rozporządzenia;”

Komentarz:

Jak wiadomo ekspertom naukoznawstwa (w tym bibliometrii), międzynarodowe bazy indeksacyjne nie są reprezentatywne w odniesieniu do narodowych humanistyk. Z tego powodu takie bazy nie zawierają dostatecznie dużej liczby cytowań z zakresu dyscyplin humanistycznych związanych z kulturą polską; nie istnieją też dotąd dostatecznie obszerne bazy krajowe, które mogłyby zostać użyte do celu indeksacji dyscyplin humanistycznych (gdyż konieczne do tego byłoby uwzględnianie cytowań czasopism i cytowań monografii).

„b) jego dostępności w postaci papierowej w uznanych bibliotekach zagranicznych uczelni lub innych uznanych organizacji naukowych;”

Komentarz:

Wymóg ten, w czasach Internetu i otwartego dostępu, jest archaiczny. Znaczenie czasopisma na arenie międzynarodowej ma niewiele wspólnego z dostępnością w postaci papierowej.

„c) cykliczności wydawania jego postaci elektronicznej zawierającej najważniejsze publikacje naukowe w języku angielskim;”

Komentarz:

Wymóg ten nie ma nic wspólnego ze znaczeniem czasopisma na arenie międzynarodowej, a tylko dostępnością czasopisma w wersji angielskiej. Ponadto wymóg ten ma służyć rozpowszechnieniu „najważniejszych publikacji” wyłącznie w kręgu kultury języka angielskiego, a nie np. języka niemieckiego, języka francuskiego, języka hiszpańskiego, języka rosyjskiego, języka chińskiego.

Uwaga:

Tak sformułowane kryterium znaczenia międzynarodowego czasopisma [*chodzi o warunki: 2a–2c w odniesieniu do listy B czasopism (czyli czasopism krajowych, które zajmują się w dużym stopniu problematyką polską), a w szczególności nauk humanistycznych i nauk społecznych*] rozmija się z istotą rzeczy, ponieważ najistotniejszym kryterium odnośnie do czasopism z listy krajowej jest ich znaczenie krajowe. Tak zredagowany zapis kryterium 4. wynika z braku wiedzy bibliometrycznej i jest wyrazem kompleksu *rzekomej niższości* polskiej kultury względem zagranicznych kultur (w szczególności kultury kręgu języka angielskiego).

Postulowana zmiana:

Odrzucenie kryterium 2. wraz z warunkami 2a–2c jako błędnie sformułowanych.

„3) jakość naukowa publikacji naukowych zamieszczonych w czasopiśmie naukowym.”

Komentarz:

Kryterium 3. jest błędnie sformułowane, gdyż wbrew potocznej wiedzy bibliometria nie dostarcza miar jakości naukowej – zob. Kokowski 2015b; [2015c](#), [2015d](#), [2015e](#).

Postulowana zmiana:

Odrzucenie w całości kryterium 3. jako błędnie sformułowanego.

3.8. Projekt... (2016), s. 67

„9. Zespół przedstawia ministrowi propozycję:

1) szczegółowych zasad przyznawania punktów za spełnianie kryteriów, o których mowa w ust. 8, dla poszczególnych grup czasopism naukowych, o których mowa w ust. 4 pkt 3;”

Komentarz:

Ustalenie szczegółowych zasad przyznawania punktów za spełnienie kryteriów dla poszczególnych grup czasopism, powinno być przedmiotem konsultacji społecznych, które odbywać się powinny z należyтым wyprzedzeniem, gdyż w przeciwnym wypadku uniemożliwi to efektywne rozwijanie czasopisma.

Postulowana zmiana:

„9. Zespół, przedstawia ministrowi propozycję:

1) szczegółowych zasad przyznawania punktów za spełnianie kryteriów, o których mowa w ust. 8, dla poszczególnych grup czasopism naukowych, o których mowa w ust. 4 pkt 3; *zasady te powinny być ustalone, tzn. skonsultowane i uzgodnione ze środowiskiem naukowym, co najmniej pół roku przed datą rozpoczęcia kolejnej oceny czasopism i nie mogą obowiązywać wstecz;*”

3.9. Projekt... (2016), s. 67

„9. Zespół przedstawia ministrowi propozycję:

[...]

„2) minimalnej wartości oceny końcowej decydującej o zamieszczeniu czasopisma naukowego w części B wykazu;”

„– które po ich zatwierdzeniu są publikowane w formie komunikatu w *Biuletynie Informacji Publicznej* na stronie podmiotowej ministra.”

Komentarz:

Wprowadzenie niezdefiniowanego progu liczbowego uderzy w ideę ciągłości planowania działań Redakcji czasopisma i zdecydowanie utrudniłoby rozwój nowych czasopismom.

Postulowana zmiana:

Zmiana treści punktu 9.2:

„9. Zespół przedstawia ministrowi propozycję:

[...]

„2) listy czasopism naukowych w części B wykazu”

„– które po ich zatwierdzeniu są publikowane w formie komunikatu w *Biuletynie Informacji Publicznej* na stronie podmiotowej ministra.”

Kraków, 30 czerwca 2016 r.

4. Postscriptum

Przedstawiony powyżej tekst został skierowany do Premiera dr. Jarosława Gowina, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w tzw. trybie konsultacji społecznych w dniu 7 lipca 2016 r. (Kokowski 2016a)¹.

Tego też dnia Premier Gowin otrzymał drugi dokument pt. „Komentarz do *Projektu z dnia 6 czerwca 2016 r. «Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym»* wraz z postulowanymi zmianami zapisów z wyłączeniem przepisów dotyczących oceny czasopism naukowych”, w którym wskazano liczne luki prawne i merytoryczne „Projektu...” (Kokowski 2016b)².

Istnieją pewne przesłanki przemawiające za tym, że to właśnie wspomniane wyżej dwa teksty wpłynęły (przynajmniej pośrednio) na ostateczną decyzję Pana Ministra, który w dniu 28 września 2016 r. wycofał „Projekt z dnia 6 czerwca 2016 r. ...” (MNiSW 2016c). Byłby to bardzo optymistyczny sygnał oznaczający, że MNiSW zaczyna wsłuchiwać się w racjonalne głosy przedstawicieli „ludu naukowego”. Czy jest tak w rzeczywistości, okaże się, gdy przygotowane zostanie nowe

¹ Przesyłając ten dokument, działałem za wiedzą, zgodą oraz poparciem Zarządu Komisji Historii Nauki PAU, Inicjatywy Obywatelskiej Instytutów PAN oraz Dyrekcji Instytutu Historii Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów PAN.

² Przesyłając ten dokument, działałem za wiedzą, zgodą oraz poparciem Inicjatywy Obywatelskiej Instytutów PAN oraz Dyrekcji Instytutu Historii Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów PAN.

rozporządzenie określające zasady oceny jednostek naukowych, w tym czasopism naukowych.

Bibliografia

DUCH Włodzisław

2015: Otwarta nauka w Polsce i na świecie. Warszawa: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Publikacja dostępna online: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2015_09/6c2249ded8b235e9df1430008d8f8eb5.pdf (dostęp: 23.11.2016).

KOKOWSKI Michał

2014a: Podstawowe błędy mechanizmu oceny parametrycznej jednostek naukowych. Aspekt naukoznawczy. *PAU i Akademička* nr 246, 20 marca 2014, s. 3. Publikacja dostępna online: http://www.pauza.krakow.pl/246_3_2014.pdf (dostęp: 23.11.2016).

2014b: Błędy oceny parametrycznej. *Forum Akademickie* 2014/06, ss. 30–31. Publikacja dostępna online: <https://forumakademickie.pl/fa/2014/06/bledy-oceny-parametrycznej/> (dostęp: 23.11.2016).

2015a: Uniwersytet nowego humanizmu. *Zagadnienia Naukoznawstwa* 1 (203) 2015, ss. 17–43. Publikacja dostępna online: http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.desklight-c111edb6-bcda-4b40-b1e1-5fc2925b19cb/c/ZN_1-2015_2-Uniwersytet.pdf (dostęp: 23.11.2016). [Rozwinięta postać tekstu opartego na referacie wygłoszonym podczas Kongresu Kultury Akademickiej „Idea Uniwersytetu – Reaktywacja” w Krakowie 20 marca 2014 r. I Sesja plenarna: Idea uniwersytetu, autonomia uniwersytetu, uniwersytet badawczy czy szkoła wyższego stopnia? (Kraków, Auditorium Maximum UJ, Aula Duża, 20 marca 2014)].

2015b: Indeks Hirscha publikacji Mikołaja Kopernika i pogrom polskiej humanistyki. Referat wygłoszony na Posiedzeniu Komisji Historii Nauki PAU (14 października 2015 r.).

2015c: *Szkieł aktualnej debaty nad naukoznawstwem i bibliometrią w Polsce i zapomniane naukoznawstwo*. *Prace Komisji Historii Nauki PAU* 14, ss. 117–134. Publikacja dostępna online: <http://pau.krakow.pl/PKHN-PAU/pkhn-pau-XIV-2015-7.pdf> (dostęp: 23.11.2016).

2015d: Jakiej naukoznawstwa i bibliometrii potrzebujemy w Polsce? *Prace Komisji Historii Nauki PAU* 14, ss. 135–184. Publikacja dostępna online: <http://pau.krakow.pl/PKHN-PAU/pkhn-pau-XIV-2015-8.pdf> (dostęp: 23.11.2016).

2015e: Bibliografia naukoznawczo-bibliometryczno-informetryczna (wybór). *Prace Komisji Historii Nauki PAU* 14, ss. 185–266. Publikacja dostępna online: <http://pau.krakow.pl/PKHN-PAU/pkhn-pau-XIV-2015-9.pdf> (dostęp: 23.11.2016).

- 2016a: Komentarz na temat kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych przedstawionych w Projekcie z dnia 6 czerwca 2016 r. „Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym” oraz postulowane zmiany zapisów. (List skierowany w tzw. trybie konsultacji społecznych w dniu 7 lipca 2016 r. do Premiera Dr. Jarosława Gowina, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego).
- 2016b: Komentarz do *Projektu z dnia 6 czerwca 2016 r. „Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym”* wraz z postulowanymi zmianami zapisów z wyłączeniem przepisów dotyczących oceny czasopism naukowych. (List skierowany w tzw. trybie konsultacji społecznych w dniu 7 lipca 2016 r. do Premiera Dr. Jarosława Gowina, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego).

MINISTERSTWO NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO (MNiSW)

- 2007: Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 października 2007 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych na działalność statutową. Dz.U. 2007 nr 205 poz. 1489. Publikacja dostępna online: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20072051489&type=2> (dostęp: 23.11.2016).
- 2008: „Budujemy na Wiedzy - Reforma Nauki dla Rozwoju Polski?”. Publikacja dostępna online: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/b690a5e058dc3686b8f5703484d3cb76.pdf (dostęp: 23.11.2016).
- 2010: Komunikat nr 19 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 września 2010 r. o ustalonych kategoriach jednostek naukowych. Publikacja dostępna online: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/31035ede76959098b434f775295a66b9.pdf (dostęp: 23.11.2016).
Obwieszczenie o sprostowaniu błędu. Publikacja dostępna online: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/328f2a9f363d416fa1f02d5624f2a6d2.pdf (dostęp: 23.11.2016).
- 2012: Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Dz.U. 2012 nr 0 poz. 877. Publikacja dostępna online: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20120000877+2017%2401%2401&type=2> (dostęp: 23.11.2016).
- 2013: Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 7 lutego 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Dz.U. 2013 nr 0 poz. 191. Publikacja dostępna online: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20130000191+2017%2401%2401&type=2> (dostęp: 23.11.2016).

- 2014a: Obwieszczenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 marca 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Dz.U. 2014 nr 0 poz. 1126. Publikacja dostępna online: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20140001126+2017%2401%2401&type=2> (dostęp: 23.11.2016).
- 2014b: Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 lipca 2014 r. o przyznanych kategoriach naukowych jednostkom naukowym. Publikacja dostępna online: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2014_07/475a73e93ea6148d2d71ab18d24c4a1e.pdf (dostęp: 23.11.2016).
- 2014c: Wykaz jednostek naukowych i kategorii naukowych. Publikacja dostępna online: http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_09/485ab765cf1189945f7b95572d728cb0.pdf (dostęp: 23.11.2016).
- 2015: Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 października 2015 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Publikacja dostępna online: <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2015/2015/1> (dostęp: 23.11.2016).
- 2016a: Pismo przewodnie. Konsultacje. Projekt rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Publikacja dostępna online: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//506/12286200/12356608/12356610/dokument224646.pdf> (dostęp: 23.11.2016).
- 2016b: Projekt z dnia 6 czerwca 2016 r. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Publikacja dostępna online: <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//506/12286200/12356614/12356615/dokument224647.pdf> (dostęp: 23.11.2016).
- 2016c: [Pismo w sprawie wycofania „Projekt z dnia 6 czerwca 2016 r. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... 2016 r. w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym.”] Sygn. DN.SJN.5040.276.2016 (28 września 2016 r.).

